

Coğrafya ve Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Kavram Öğretimi ve Kavram Yanılgıları Hakkındaki Görüşleri

Geography And Social Studies Teachers' Views On Concept Teaching And Misconceptions

Yavuz AKBAŞ*

Özet

Bu çalışma, coğrafya ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin kavram öğretimi, kavram yanılgıları ve kavram yanılgılarını gidermede kullanılan yöntemler hakkındaki görüşlerini tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Çalışmada Trabzon ili ve ilçelerinde görev yapan 20'si sosyal bilgiler, 20'si ise coğrafya öğretmeni olmak üzere, 40 öğretmen örneklem olarak seçilmiştir. Araştırmada durum analizi yapıldığından, tarama yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak, yarı yapılandırılmış mülakat formu kullanılmıştır. Araştırmanın sonunda, her iki öğretmen grubunun, kavram öğretimi konusundaki görüşleri arasında uyum olduğu görülmüştür. Derslerde kavram öğretiminin, daha çok geleneksel öğretim yöntemlerine dayalı olarak yapıldığı anlaşılmıştır. Ayrıca öğretmenlerin çoğunluğunun, kavram yanılgılarının tespiti ve onlarla mücadele yöntemleri konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları belirlenmiştir.

Anahtar sözcük: coğrafya, sosyal bilgiler, kavram öğretimi, kavram yanılgıları

Abstract

This study aims to identify geography and social studies teachers' opinions about concept education, misconceptions and methods to eliminate these misconception. This study is accomplished with a sample of 20 social studies and 20 geography teachers in Trabzon, 40 teachers in total. Since situation analysis is performed in the research, survey methodology is used. Semi-structured interview forms are used to collect data. At the end of research, the similarity between the results about concept teaching in different teacher groups is observed. Concept teaching is understood to be taught mostly with traditional methods in classes. Besides, it is defined that most of the teachers don't have sufficient information about how to define misconceptions and how to deal with them. Based on the results of the research, some recommendations are listed

Keywords: Geography, social studies, concept teaching, misconceptions

* Yrd.Doç.Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, yakbas@ktu.edu.tr :

Giriş

Sosyal bilimler, insanının insanla ve çevreyle olan ilişkilerini inceleyen disiplinler topluluğu olarak tanımlanmaktadır (Sözer, 1998:7). Sosyal bilimler kapsamındaki disiplinler aracılığıyla bireyler, insan davranışları, insanlığın tarihteki yolculuğu, toplumsal yaşam, ekonomik faaliyetler ve doğal çevre gibi çok çeşitli konulara ilişkin bilgi, beceri ve deneyimler kazanmaktadır. Bu kazanımların başarısı, kuşkusuz sosyal bilimler ile ilgi eğitim çalışmalarına bağlıdır. Gerek fen bilimleri gerekse sosyal bilimler eğitiminde bilginin yapı taşı olarak kabul edilen kavramlar (Senemoğlu, 1998:513) önemli yere sahiptir.

Bilindiği gibi günümüz dünyasının içinde bulunduğu dönem, bilgi çağı olarak nitelendirilmektedir. Bu dönemin en önemli özelliği ise bilgi üretiminin ve akışının oldukça hızlı, bilginin güncelliğini korunma süresinin ise kısa olmasıdır. İnsanların, çevrelerinde olan biteni anlamalarına yardımcı olacak bilgilere ulaşmaları kolaylaşmış, fakat hangi bilgiye ne kadar sahip olacakları ve çok çeşitli bilgi kaynaklarını nasıl kullanacakları konusunda zorlanmaları kaçınılmaz hale gelmiştir. Bu durumda, okullarda yürütülen ve çeşitli disiplinlere dayalı alan derslerinde, ilgili alana yönelik tüm bilgilerin sınırlı ders saatleri içinde verilmesi mümkün değildir. Ancak bireylerin herhangi bir alan veya konuda bilgi sahibi olmak, fikirler geliştirebilmek için öncelikle o alana ait temel kavramların doğru, bilimsel gerçeklere uygun bir biçimde kazanılmış olması gerekmektedir (Akbaş ve Uzunöz, 2011).

Son yıllarda, ülkemizde yapılan öğretim programı değişimlerinde de kavram öğretimine vurgu yapılması tesadüf değildir. Sosyal bilgiler ve coğrafya öğretim programlarında da kavram öğretimi ve kavram öğretiminde kullanılan yöntemlere sıkça yer verilmiştir (MEB, 2005; MEB, 2010). Kavram öğretimi, kavramların çocuğun zihninde oluşmasını sağlama işidir. Bu sürecin, doğru adımlar ve yöntemler ile öğrencileri merkeze alan bir anlayışla yürütülmesi, öğrencilerin yaşam boyu kullanılabilecekleri doğru zihinsel modeller oluşturmalarına yardımcı olacaktır (Ayas, 2006).

Bununla birlikte kavramların öğrenciler tarafından algılanabilmesi için, öğrencinin ön bilgilerinin yeterli olması, etkin olarak kavramları ve o kavramlar arasındaki ilişkileri düşünmesi de

gereklidir. Öğrenci kendi başına kavramları düşünebilmeli ve onları ilişkilendirebilmelidir (Demirel, 2000: 73). Bu bağlamda öğrencilerin, sosyal bilimler içinde yer alan coğrafya ve sosyal bilgiler derslerinde, konuları anlamlı öğrenebilmeleri ve bu alanla ilgili gelişmeleri takip edebilmeleri için temel kavramalara sahip olmalarının gerekliliği ülkemiz ve uluslararası düzeyde yapılan farklı çalışmalarda birçok kez tekrar edilmiştir (Sheridan, 1968; Milburn, 1972; Kaminske, 1997; Cin, 1999; Dove, 1999; Henriques, 2002; Akbaş, 2002; Yazıcı ve Samancı, 2003; Yılar, 2007; Dal, 2008; Alım, 2008; Öztürk ve Alkış, 2010; Pınar ve Akdağ, 2012). Çünkü temel kavramlarda yaşanan eksik veya yanlış bilgiler, öğrencilerin sonraki öğrenmeleri üzerinde olumsuz etkiler oluşturmaktadır (Milburn, 1972; Drive, 1989). Ülgen'nin (2001:98) ifade ettiği gibi kavram öğrenimi, yaşam boyu kullanılan, yeni öğrenmelere temel oluşturan bir olgudur.

Bu nedenle kavram öğretiminin başlangıç aşamasında, öncelikle öğrencinin konu hakkındaki bildiklerinin tespiti yapılmalıdır (Coştu, Ayas ve Ünal, 2007). Çünkü her öğrenci, sahip olduğu kavramlarla yeni öğrendiği kavramları ilişkilendirerek yapılandırdığı karakteristik bir kavram organizasyonuna sahiptir. Öğrencilerin var olan kavramları ile yeni öğrenilen kavramlar arasında kurdukları ilişki de kişiden kişiye farklılık göstermektedir (Çaycı, 2007:8). Öğrencilerin sahip oldukları bu ön birikimler bazen yeni kavramların öğrenilmesinde yanlış öğrenmelere neden olurlar. Bir problemin çözümü veya bir işlemin yürütülmesi öğrencinin mantığına, önceki birikimlerine uygun düşebilir. Fakat yaptıklarının bilimsel geçerliliği olup olmadığını bilmeyebilir. İşte bu durumda kavram yanlışlarının gelişmesi söz konusudur (Yağbasan ve Gülçiçek, 2003).

Gerek ülkemizde ve gerekse diğer dünya ülkelerinde yapılan çalışmalarda, öğrencilerin ders ortamına gelmeden önce veya derslerde konuların öğretiminden sonra belirli kavramlara yönelik, bilimsel gerçeklerle çelişen ve doğru olmayan düşüncelere sahip oldukları belirtilmektedir. Bu türden fikirleri ifade etmek için de, “kavram yanlışlığı”, “alternatif yapılar”, “çocukların bilimi”, “ön kavramlar”, “genel duyu kavramları”, “kendiliğinden oluşan bilgiler” veya “yetersiz kavrama”, “ yanlış anlama” gibi çok çeşitli terimler kullanılmaktadır (Platten, 1995; Dove, 1999; Henriques, 2002; Demircioğlu, 2003; Coştu, Ayas ve Ünal, 2007; Akbaş, 2008; Lane, 2008; Öztürk ve Alkış, 2010). Yapılan çalışmalarda, öğrencilerin

bilimsel gerçeklerle bağdaşmayan ön bilgileri ve kavram yanlışları giderilmediğinde, ileriki dönemlerde yeni kavram öğrenmede zorluk çektikleri savunulmaktadır (Milburn, 1972; Platten, 1995; Driver, 1989; Tekkaya, Çapa ve Yılmaz, 2000; Lane, 2008). Bu nedenle, öğrencilerin ön bilgileri ve varsa kavram yanlışları ortaya çıkarılmalı ve yapılacak öğretim faaliyetleri, elde edilen verilere göre planlanmalıdır (Hewson ve Hewson, 1984; Sungur, Tekkaya ve Geban 2000; Özmen ve Demircioğlu, 2003). Programlarda ve bilimsel çalışmalarda kavram öğretiminin önemi ve öğrencilerin ön bilgilerinin, kavram yanlışlarının dikkate alınması ne kadar vurgulansa da esas uygulayıcı konumdaki öğretmenlerin, bu konuda bilinçli olmaları gerekmektedir. Öğretmenin, kavram öğrenmenin nasıl bir süreç olduğunu ve hangi koşullarda nasıl gerçekleşeceğini bilerek, herhangi bir öğretim yöntemine bağlı kalmadan, öğrencinin bireysel özelliğine uygun koşulları dikkate alarak öğretimi tasarlaması ve uygulaması beklenmektedir (Çaycı, 2007:18).

Ülkemizde coğrafya ve sosyal bilgiler konularında yer alan birçok kavramla ilgili, öğrencilerin düşüncelerini inceleyen önemli çalışmalar yapılmıştır (Akbaş, 2002; Yazıcı ve Samancı, 2003; Yılar, 2007; Dal, 2008; Alım, 2008). Ancak, bu konuyla ilgili belirtilen branşlardaki öğretmenlerin görüşlerini yansıtan araştırmaya rastlanmamıştır. Bu çalışma ile coğrafya ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin, kavram öğretimi, kavram yanlışları konusundaki görüşleri ortaya konulmak istenmiştir. Belirtilen amaç doğrultusunda araştırmada;

1- Coğrafya ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin kavram öğretimi, kavram yanlışları hakkındaki düşünceleri nelerdir?

2- İlgili branştaki öğretmenlerin kavram yanlışlarının nedenleri ve bunların nasıl giderilebileceği konusundaki görüşleri nelerdir? sorularına cevap aranacaktır.

Yöntem

Araştırmada tarama (survey) yöntemi kullanılmıştır. Tarama yönteminin temel amacı, bireyin herhangi bir konu üzerinde duygu, düşünce ve görüşlerini çoğunlukla geniş kitlelerden elde etmektir (Erözkan, 2007:105). Çalışmada, coğrafya ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin kavram öğretimi ve kavram yanlışları ile ilgili

görüşleri tespit edilmek istendiğinden, tarama yöntemi tercih edilmiştir. Çalışmada veriler, 2011-2012 eğitim-öğretim yılının ilk döneminde toplanmıştır. Literatürde sosyal bilgiler ve coğrafya konularındaki kavramlara yönelik öğrencilerde yanlışlıkların tespit edilmesi (Akbaş, 2002; Yazıcı ve Samancı, 2003; Bektaş ve Bilgili 2004; Yılar, 2007; Alım, 2008) bu dersleri yürüten öğretmenlerin araştırma için tercih edilmesinde etkili olmuştur. Bu süreçte öğretmenlerin görev yaptıkları okullar ziyaret edilmiş, onlara konu hakkında kısa bir ön bilgi verildikten sonra onlara mülakat soruları yöneltilmiştir. Mülakat genellikle öğretmenlerin uygun olduğu zamanlarda, öğretmenler odasında gerçekleştirilmiştir ve yaklaşık 25-30 dakika sürmüştür.

Araştırmanın örneklemini Trabzon il merkezi ve iki ilçesinde (Akçaabat, Araklı) görev yapan 20'si coğrafya 20'si sosyal bilgiler dersi öğretmeni olmak üzere 40 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem oluşturulurken amaçlı örnekleme tekniği kullanılmıştır. Bu teknikte (purposive sampling) araştırmacı incelediği duruma uygun kişileri, kendi belirlediği yargılara dayalı olarak araştırmaya dahil eder. Böylece araştırmacı kendi ihtiyaçları doğrultusunda yerterli sayıda ve amacına uygun olarak örneklem gurbunu oluşturur (Chonen, Manion ve Morrison 2005:103). Bu çalışmada, öğretmenlerin gönüllüğü esas alındığı, ulaşılabilirliğin daha kolay olması ve belirli branştaki öğretmenlerle birlikte yürütüldüğünden bu teknik kullanılmıştır.

Veri toplama aracı ve analizi

Araştırmada veri toplamak amacıyla, yarı yapılandırılmış mülakat kullanılmıştır. Öğretmenlere konuyla ilgili, açık uçlu sorulardan oluşan sekiz soru yöneltilmiştir. Araştırmalarda açık uçlu sorular, özellikle araştırma konusuna temel teşkil edecek kuramsal literatürün yetersiz olduğu durumlarda araştırmacıya, elde edilen verilerin analizinde büyük avantaj sağlar. Araştırmacının verilerde benzerliği olanları, düzenli oluşanları tespit edip, örnekleri ve konuları incelemesi ve bir kodlama sistemi oluşturması gerekmektedir. Sonra da bunları temsil edecek şekilde kelime, kavram ya da sözler yazmalıdır (Ekiz, 2003:79). Araştırmada, mülakatlardan elde edilen verilere yönelik içerik analizi yapılmış, görüş birliğine varılan düşüncelerden hareketle kategoriler oluşturulmuştur. Bu süreçte

alanında uzman iki araştırmacı tarafından veriler incelenmiş ve cevaplara uygun kategoriler görüş birliği içinde oluşturulmuştur. Bu uygulama, nitel verilere dayalı araştırmalarda, güvenilirlik konusunda kullanılması önerilen stratejiler arasındadır (Yıldırım ve Şimşek, 2000:83). Yapılan işlemi örnekleme açısından, oluşturulan kategorilere ilişkin, örnek öğretmen cevapları herhangi bir değişikliğe uğratılmadan okuyucuya aktarılmıştır. Mülakattan alıntı yapılırken, öğretmenlerin kimlikleri gizlenmiş, onlara verilen numaralar kullanılmıştır. Elde edilen bulgular tablolar halinde tekrarlama sıklığı (frekans) ve % olarak gösterilmiştir.

Bulgular

Kavram öğretimi, kavram yanılgıları ve kavram yanılgıları ile mücadele yöntemleriyle ilgili olarak, coğrafya ve sosyal bilgiler öğretmenlerine sekiz soru yöneltilmiştir. Öğretmenlerin sorulara verdikleri cevaplar ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Yapılan içerik analizinde, ortak fikirler tespit edilmiş ve kategoriler oluşturulmuştur. Elde edilen sonuçlar tablolar halinde aşağıda sunulmuştur.

“Öğretmenlere ilk olarak kavram deyince ne alıyorsunuz?” şeklinde bir soru yöneltilmiştir. Tablo 1’de öğretmenlerin kavram hakkındaki görüşleri sunulmuştur.

Tablo 1. Öğretmenlerin Kavram Hakkındaki Düşünceleri

Kategoriler	Coğrafya Öğretmenleri	Sosyal Bilgiler Öğretmenleri	Toplam	
			f	%
Bir şeyin sözcüklerle ifade edilmesi	C1, C3, C8, C11, C10, C12, C14, C20	S1, S2, S3, S4, S7, S9, S10, S11, S13, S17, S14, S19	20	50
Bir şeyi ortak özelliklere göre sınıflandırma	C2, C4, C9, C17, C16	S12, S20	7	17,5
Nesnelerin zihnimizdeki tasarımıdır	C6, C13, C19	S8, S15, S16	6	15
Terim	C5, C7, C15 C18.	S6, S18	6	15
Cevapsız		S5	1	2,5
		Toplam	40	100

Bilimsel çalışmalarda, kavramlar farklı şekillerde tanımlanmıştır. Yapılan farklı kavram tanımlarında ise, ortak

özelliklere sahip unsurların, ortak bir sembol veya sözcükle kendine özgü yanlarını ortaya çıkaracak şekilde zihinde yapılandırılmasına vurgu yapılmaktadır. Tablo 1’de görüldüğü gibi öğretmenlerin % 82,5’i, ilk üç kategoriye uygun, bilimsel olarak kabul edilebilecek tarzda kavramı tanımlamaya çalışmışlardır. Öğretmenlerin yaklaşık yarısı (%50), kavramı, bir şeyi (olay, nesne veya konu) tanımlamada, açıklamada, ifade etmede veya anlam vermede kullanılan sözcük olarak belirten görüşler ileri sürmüşlerdir. Bu görüşü paylaşan öğretmenlerden bazıları “*Bir fikri, bir düşünceyi ve bir sistemi anlatmak için o fikrin, o düşüncenin, ve o sistemin ifade edilmesinde en önemli sözcüktür. C,11*”, “*Bir konuyu düşünceyi anlatmak için kullanılan sözcüklerdir. “Bana göre varlığın tanımıdır. S4”* şeklinde cevaplar vermişlerdir.

Bununla birlikte öğretmenlerden yedisi (%17,5) kavramın, nesnelere ortak özelliğine göre sınıflandırılmasını sağlama özelliğine vurgu yapmışlardır. 2 numaralı coğrafya öğretmeni soruya “*Birçok şeyi sınırlandırmaya yarayan kelime veya cümleler*” şeklinde cevap verirken, 12 numaralı sosyal bilgiler öğretmeni “*Fikirleri olayları veya herhangi bir şeyleri sınıflandırmaya yarayan kelimelerdir*” cevabını vermiştir.

Yine öğretmenlerin altısı (%15), kavramların insanların zihninde nesnelere karşı oluşturduğu şekil, sembol ya da tasarımlar olduğu gerçeğine vurgu yapmıştır. Bu öğretmenlerden bazılarının cevapları, “*Kavram bir nesnenin zihindeki soyut ve genel tasarımıdır C19*”, “*Nesnelerin kafamızdaki şekilleridir. S8*” şeklindedir.

Tablo 1’de görüldüğü gibi öğretmenlerin diğer altısı (%15) ise kavramı, sadece belli alanlarda kullanılan terim olarak ifade etmiştir. Bu görüşü paylaşan öğretmenlerden ikisi, “*Belirli bir bilim dalında temel konuları açığa kavuşturan, herkes tarafından aynı algılamayı sağlayan tanımlamalardır. C15*”, “*Bilinmesi gereken terimler dersin olmazsa olmaz. (S18)*” şeklinde cevaplar vermişlerdir.

Öğretmenlere, *kavram öğretimi nasıl gerçekleşir?* şeklinde bir soru yöneltilmiştir. Bu soruyla gerek ders içinde kavram öğretiminin nasıl gerçekleştiği, gerekse kavram öğretimini etkileyen deneyimler, yaş düzeyi, dil gelişimi gibi bireylerin kavram öğretimine etki eden faktörlere ilişkin öğretmenlerin görüşlerine ulaşılmak istenmiştir. Elde edilen veriler tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Kavram Öğretiminin Nasıl Gerçekleştiği İle İlgili Öğretmen Görüşleri

Kategoriler	Coğrafya Öğretmenleri	Sosyal Bilgiler Öğretmenleri	Toplam	
			f	%
Sözel olarak (Soru-cevap Anlatımla)	C1, C4,C7	S1, S3, S6, S7, S9, S11, S12, S14	11	22
Örneklendirme	C3, C20	S1, S5, S6, S10, S11, S15	8	15
Görseller aracılığıyla (sunum, şekil, vb)	C1,C7, C10, C16	S7 ,S16	6	12
Yaparak yaşayarak öğrenme	C5, C6	S4, S8, S18, S20	6	12
Problem çözme, akıl yürütme ve buluş yoluyla	C2, C4, C9, C20	S12, S13	5	9
Kavram haritaları	C13, C19	S20	3	6
Belirli aşamalarla	C19	-	1	2
Günlük hayat deneyimleri	C14, C18	S18	3	6
Ezber yoluyla	C11,12	-	2	4
Cevapsız	C8, C15, C17	S2, S7, S19	6	12
		Toplam	51	100

Öğretmenler, kavram öğretimini etkileyen faktörlerden çok, derslerde kavram öğretiminin nasıl gerçekleştiği yönünde açıklamalar yapmışlardır. Tablo 3’de görüldüğü gibi öğretmenlerin 11’i, ki bunların çoğu (8’i) sosyal bilgiler branşındadır, kavram öğretiminin, kavramların ve özelliklerinin daha çok anlatımlarla ve soru cevap şeklinde gerçekleştiğini ifade etmişlerdir. Bu konuyla ilgili bazı öğretmenlerin cevapları “Genellikle Sözel olarak. C4”, “Anlatım, görme ve okuma gibi yöntemlerle gerçekleşir. C1”, “Öğretim sırasında kullandığımız sözcükler öğrencinin dikkatini dağıtmayacak, kafasını karıştırmayacak şekilde olmalı. Bizlere zaten sürekli kontrol ediyoruz. Örneklerle konuları açıklıyoruz. S1” şeklindedir.

Öğretmenlerin altısı (%12) ise kavram öğretiminin, görsel kullanım araçlarıyla gerçekleştiğini belirtmişlerdir. Konuyla ilgili, öğretmenlerden bazıları, “*Kavramı sevdirme, şekillerle gösterme, konu hakkında açıklamalar yapma. S7*”, “*kavramlar öncelikle görsellerle somut hale getirilmelidir. S16*”, şeklinde yanıtlar vermiştir.

Öğretmenlerden bazıları, kavram öğretiminin, yaparak yaşayarak (6 öğretmen) ve öğrencilerin akıl yürütme, problem çözme ve araştırmalar yapma gibi etkinliklerle, aktif olarak öğretim sürecine katılmasıyla (5 öğretmen) gerçekleştiğini ifade etmiştir. Buna örnek olarak; “*Öğrenciler araştırmalar yapar, okul ve günlük hayatta yaşanan durumlar bazen kavramları açıklar, öğrenilmesini sağlar. C3*”, “*Öğrenme ve hatırlamayı karşılaştırma, problem ve akıl yürütme, karmaşık kelimelere bir düzen verip anlamını kolaylaştırma. C2*”, “*Kavramın tanımı doğrudan verilemeden çeşitli ipuçları ile öğrencinin kavramı bulmasına ve tanımını ortaya çıkarması sağlanır. S13*” şeklindeki cevaplar gösterilebilir.

Öğretmenlerden altısı (%12) sosyal bilgiler öğretmenlerinin “*Öğrencilerin yaş seviyesine uygun olarak, mümkün olduğunca basit örneklerle bir alt yapı hazırlayarak, üzerine bilgi inşa etmeye çalışıyoruz. S6*”, “*Günlük hayatta kullandığı şekillerde örnekler vererek seviyeye göre öğretilmeli. Somut örnekler seçilmeli. S15*” şeklindeki cevaplarında olduğu gibi, kavram öğretimi sırasında, kavramın özelliklerini yansıtan doğru örnek kullanıma vurgu yapmıştır.

Öğretmenlerden üçü (%6), kavram öğretiminin, “*Kavram haritaları kullanılarak öğrenci bilgilerini tümevarım yöntemi uygulayarak kavram öğretimi gerçekleştirilir. C13*” örneğinde olduğu gibi kavram haritalarıyla yapıldığı yönünde görüş belirtmiştir. 19 numaralı sosyal bilgiler öğretmeni ise, kavram öğretiminin belirli aşamalar yoluyla gerçekleştiğini ifade etmiş ve bu aşamaları “*- Öğrencileri kavram öğretimine hazır hale getirmek gerekir,- Gerekli materyalleri tespit etmek gerekir, -kavram hiyerarşisi oluşturma,- kavram benzerlik ve karşıtlığını gösterme, - kavramla ilgili örnek oluşturma. C19*” olarak sıralamıştır.

Öğretmenlerin beşi (%9), kavram öğretiminin, özellikle öğrenciden kaynaklanan nedenlere bağlı olan bazı etmenlere göre gerçekleştiğini ifade etmişlerdir. Bu öğretmenlerden 3’ü, öğrencilerin tecrübe ve deneyimlerine vurgu yapmıştır. Örneğin bu öğretmenlerden

ikisi; “Bireyin çevresiyle kurmuş olduğu formal veya informal süreçlerde zihinsel faaliyetleriyle ürettiği olgular kavram oluşumunu etkiler. Bu nedenle bireyin çabası önemlidir. C14”, “Çocukların günlük yaşamından örneklerle öğretilmelidir. Yaşantı ile paralellik kurulmalıdır. S18” şeklinde görüş bildirmiştir. Bununla birlikte coğrafya öğretmenlerinden ikisi, kavramların ezber yöntemiyle öğrenildiğini ileri sürmüşlerdir. Örnek olarak, “Daha çok ezberleniyor. C11”, “Daha çok ezberleniyor Bunu yaparken benzetmelerden faydalanırsak daha kalıcı olabilir. C12” şeklindeki cevaplar verilebilir. Öğretmenlerden altısı (%12) mülakatlarda yöneltilen 2. soruya yanıt vermemiştir.

Öğretmenlerin, kavram öğretiminde kullandıkları yöntemler hakkında görüşlerini almak için, yöneltilen üçüncü sorudan elde edilen veriler tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 3. Öğretmenlerin Kavram Öğretiminde En Fazla Kullandıkları Yöntemler

Sıra	Yöntem	Coğrafya Öğretmenleri	Sosyal Bilgiler öğretmenleri	Toplam	
				f	%
1.	Anlatım	C1, C2, C4, C5, C7, C10, C12,C14, C17, C19, C20	S1, S3, S5, S7, S10, S11, S15, S16, S18	20	52
	Örnek olay	C18, C6	S6,S2, S12, S17, S19	6	16
	Kavram haritası	C9, C13, C14	S20	4	11
	Yaparak yaşayarak	C3, C11, C,8	S14	4	11
	Beyin fırtınası	-	S4,S9,S13	3	7
	Soru-cevap	14	-	1	3
	Toplam			38	100
2.	Gösteri	C1;C7,C10,C17	S6, S7, S15, S17	8	24
	Örnekleme	C2, C4, C16, C20	S3, S11, S14, S18	8	24
	Soru-cevap	C,3, C5, C8, C18	S5, S12, S16	7	22
	Kavram ağı	C9, C13	S20	3	9
	Kavram haritası	C14, C19	S13	3	9
	Rol yapma	-	S1, S4	2	6
	Drama	-	S9, S10	2	6
Toplam			33	100	
3.	Soru-cevap	C7, C3, C17	S9	4	20
	Örnekleme	C1, C4	S4	3	15

Eşleştirme- karşılaştırma	C12, C14, C20	-	3	15
Gözlem	C5	S13, S16	3	15
Anlatım	C18	S12, S14	3	15
Tartışma	C3	S5	2	10
Beyin fırtınası	C8	C11	2	10
		Toplam	20	100
Cevapsız	C6	S8	2	5

Tablo 3’de görüldüğü gibi hem sosyal bilgiler hem de coğrafya öğretmenlerinin en fazla kullandıkları yöntemin, anlatım olduğu tespit edilmiştir. 9’u sosyal bilgiler 11’i coğrafya öğretmeni olmak üzere toplam 20 (%52) öğretmen anlatım yöntemini birinci sıraya koymuştur. Bunun yanında, coğrafya ve sosyal bilgiler öğretmenleri, benzer şekilde sırasıyla; örnek olay (%16), yaparak yaşayarak öğrenme (%11), kavram haritası (%11), ve soru-cevap yöntemlerini (%3) daha fazla kullandıklarını ifade etmişlerdir. Farklı olarak, sosyal bilgiler öğretmenlerinin beyin fırtınasını da (%7) en fazla kullanılan yöntemler arasında belirttikleri görülmüştür. Öğretmenlerin, kavram öğretiminde, öğrenci merkezli uygulamalara uygun birçok teknik ve yöntem yerine, anlatım yöntemine ağırlık vermeleri dikkat çekmektedir. Kavram haritası veya kavram ağını sıklıkla kullandığını ifade eden öğretmenlerin sayısı da (5 öğretmen) oldukça azdır. Bunun yanında az da olsa rol yapma, drama, gözlem ve tartışma gibi yöntemlerin kullanıldığı da, öğretmen görüşlerinden anlaşılmaktadır. Bazı öğretmenler bu sorunun cevabı olarak dersi işleyiş tarzı hakkında açıklamalarda bulunmuşlardır.

Anlatım yöntemini kullandığını belirten öğretmenlerin cevapları “*Geleneksel olarak düz anlatım. Bu geleneksel yöntem fazla değişmedi. Peşinden test çözümleri kavramın ne kadar öğrenilip öğrenilmediğini tespiti. Bulduğum okulda tümevarım yoluyla anlatım mümkün olmamakta, öğrenci bu durumda dersin boş geçtiğini düşünmekte. Yani ben rehber olayım öğrenci bulsun düşünsün olmuyor. Bugün hangi ders var bilmeyen, derse hazırlıksız gelen bir öğrenciye hangi kavram öğretilmeli acaba? S1*”, “*Anlatımdan sonra örneklerle (Günlük hayattan) zenginleştiriyoruz S18*” şeklindedir. Y yaparak yaşayarak öğrenme yöntemini kullandığını belirten bir öğretmen ise “*örneğin Türkiye’nin dağlarını öğretirken boş harita*

vererek üzerinde kendilerinin dağları çizip isimlerini yazması isterim. C11” şeklinde görüş belirtmiştir.

Kavram öğretiminde öğrencilerin ön bilgilerinin, hazır bulunuşluk düzeylerinin ve kavram yanlışlarının önemli olduğu düşünüldüğünde, öğretmenlerin konuyla ilgili görüşleri ortaya konulmak istenmiştir. Bu amaçla öğretmenlere kavram yanlışlarıyla ilgili bazı sorular yöneltilmiştir. Öğretmenlerin kavram yanlışlarından ne anladıklarına ilişkin görüşleri tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 4. Öğretmenlerin Kavram Yanlışlarıyla İlgili Görüşleri

Kategoriler	Coğrafya öğretmenleri	Sosyal bilgiler öğretmenleri	Toplam	
			f	%
Kavramların yanlış öğrenilmesi	C1, C2, C3, C4, C7, C8, C10, C13, C15, C17, C18, C19, C20	S1, S2, S4, S6, S7, S9, S10, S11, S15, S16, S17, S19, S20	26	62
Kavramların karıştırılması	C4, C6, C12, C16	S3, S5, S8, S12, S14, S18	10	24
Bilimsel bilgilere çelişen düşünceler	C5, C9, C11	S13	4	10
Bilgi eksikliği	C14	S7	2	4
		Toplam	42	100

Öğretmenlerin 26’sı (%62) kavram yanlışlarını, öğrencilerin kavramları yanlış öğrenmesi ya da ders süreci içinde anlatılanlardan farklı olarak algılaması olarak düşündüklerini ifade etmişlerdir. Bu konuda görüş bildiren öğretmenler, “*Kelimenin bildirdiği anlamı dışında yanlış veya noksan biliyorsak yanlış olur. S7*”, “*Herhangi bir kavramın neyi kapsadığının yanlış öğrenilmesi ya da düşünülmesi C8*”, “*Kavramın yanlış olarak zihinde şekillendirilmesi S20*”, “*Doğru zannettiği ama yanlış olan kavramlar. C2*” şeklinde cevaplar vermişlerdir. Öğretmenlerin 10’u ise bir kavramı diğer kavramlarla karıştırmasını yanlış olarak düşünmektedir. Örneğin 4 numaralı coğrafya öğretmeni konuyla ilgili olarak “*Gerçek, olması gereken anlamları dışında öğrenilerek içselleştirilmesi, kavramın farklı kavramları çağrıştırması.*” şeklinde görüş bildirmiştir. Benzer görüşe sahip öğretmenlerin cevapları da “*Kişinin zihninde var olan kavramı yanlış olarak kullanması, başka bir kavramın yerine kullanılması, ya da bir kavramın yanlış bilinmesi. (C12)*”, “*Çocuğun bilmesi gereken*

kavramı farklı bir anlamla karıştırmıştır. S18” şeklindedir. Bir kısım öğretmenler, kavram yanlışını, “Birey tarafından öğrenilen kavramların, zihinde yeterince şekillenmemesi var olan şemalarla ilişki kurmamasına ve bilimsel anlam dışına çıkmaması bireyde kavram yanlışınıdır. S13” örneğinde olduğu gibi, konuyla ilgili araştırmalarda kullanılan bilimsel anlamına yakın olarak tanımlamışlardır. İki öğretmen ise kavram yanlışını, bilgi eksikliği olarak algıladığını belirtmiştir.

Kavram yanlışlarının nasıl tespit edildiğine ilişkin öğretmenlerden elde edilen veriler tablo 5’de açıklanmıştır.

Tablo 5. Öğretmenlerin Kavram Yanlışlarının Nasıl Tespit Edildiğine İlişkin Görüşleri

Kategoriler	Coğrafya öğretmenleri	Sosyal Öğretmenleri	Bilgiler		Toplam	
			f	%	f	%
Soru-cevap yöntemiyle	C1, C4, C5, C6, C7, C8, C11, C12, C15, C16, C17, C20	S2, S3, S4, S5, S6, S7, S8, S10, S11, S14, S16, S17, S18, S20	26	51		
Sınavlarda	C2, C3, C7, C10, C14, C15, C19	S1, S18	9	17		
Kavram haritası	C2, C9, C12, C13	S13, S19	6	12		
Mülakat	C2, C13, C20	-	3	6		
Etkinlik çalışmaları sırasında	C9, C11, C14	-	3	6		
Olumsuz örnekler	C18	S15	2	4		
Drama	C13	-	1	2		
Cevapsız		S12	1	2		
		Toplam	51	100		

Tablo 5’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmenlerinden 14, coğrafya öğretmenlerinden 12 olmak üzere öğretmenlerden 26’sı (51) kavram yanlışlarının, ünite, konu veya dersin başlangıç aşamasında, ya da dersin işleniş sırasında öğrencilere yönetilen sorular ve öğrencilerin bunlara verdiği cevaplar aracılığıyla tespit edileceğini düşünmektedirler. Bu görüşte olan öğretmenler; “Soru cevap tekniği ile öğrenilebilir.S5”, “Yeni bir konu öğretilirken sorulan sorulara ortaya çıkıyor. S6”, “Kavramın ne olduğunu bilmiyoruz, kavramların açıklamasını istemek, - kavramların nasıl kullanıldığı sorulmalı. (S7)”

cevaplarında görüldüğü gibi kavram yanlışlarını soru-cevap yöntemiyle tespit ettiklerini ileri sürmüşlerdir.

Bunun yanında dördü coğrafya öğretmeni olan altı (%12) öğretmen ise “Kavram yanlışlarını tespit etmede kavram haritaları daha çok kullanılıyor. S19” cevabındaki gibi kavram haritalarını ve üç coğrafya öğretmeni ise mülakatın kavram yanlışlarının tespitinde kullanıldığını belirtmiştir. Yine yedisi coğrafya branşında olmak üzere dokuz (%17) öğretmen ölçme değerlendirme (yazlı, test, sözlü) yaparken yanlışların tespit edileceği yönünde görüş bildirmişlerdir. Örneğin bir öğretmen “Bir önceki dersin tekrarında öğrenciye sorulan sorularda ve ölçme sırasında tespit ediliyor. S18” şeklinde görüş dile getirmiştir. Yine öğretmenlerin drama, etkinlikler, öğrencilere örnekler vermeleri istenerek kavram yanlışlarının tespitinin yapılabileceğini ifade etmişlerdir. Örneğin, “Kişilerin verdiği örnekler veya davranışlarla kavram yanlışları tespit edilebilir. S15” cevabında olduğu gibi.

Öğretmenlerin, kavram yanlışlarının nedenlerine yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla yöneltilen soruya verilen cevapların analiz sonuçları tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Kavram Yanlışlarının Nedenlerine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Kategoriler	Coğrafya Öğretmenleri	Sosyal Bilgiler Öğretmenleri	Toplam	
			f	%
Bilgi esikliği ve yanlış algılama	C1, C2, C3, C4, C13, C14, C16, C20	S2, S3, S5, S6, S9, S10, S11, S13, S14, S16, S18	20	31
Öğrenciden kaynaklanan nedenler (ilgisizlik vb)	C5, C7, C12, C14, C18, C19	S4, S9, S11, S13, S20	11	18
Kavram öğretimindeki eksikler	C2, C6, C13, C9, C14, C18	S1, S8	8	13
Kelime dağarcığının az olması	-	S4, S7, S11, S14, S16, S17	6	10
Çevreden edinilen yanlış bilgiler	C8, C10	S15, S20	4	7
Öğretmenler	C11, C12, C14	S6	4	7
Kavramın özelliği	C2	S12, S19	3	5

Günlük (yerel) dil	C19	S17	2	3
Öğretim programı	C11	S6	2	3
Cevapsız	C15, C17	-	2	3
Toplam			61	100

Öğretmenler, değişen oranlarda öğrencilerde kavram yanlışlarına neden olan birçok etmen olduğunu ifade etmişlerdir. Bu etmenlerden en çok karşılaşılanı, öğrencilerin kavramlar hakkındaki ön bilgilerinin eksik olması veya kavramların yanlış olarak algılanması olarak belirtilmiştir (öğretmenlerin %31'i). Bu görüşteki öğretmenler, önceki eğitim kademelerinde kavramların yeterince öğretilmemesine ve öğrencilerin eksik bilgilerle okula gelmelerine vurgu yapmışlardır. Örneğin bir sosyal bilgiler öğretmeni “*Genel olarak öğrencinin bir önceki sınıfta kavramı öğrendiğini düşünerek hareket ediyoruz. Veya nasılsa bir sonraki yıl öğrenecek diye düşünülüyor. Arada kaynıyor. Konuları yetiştirme telaşı içinde kavram öğretimini eksik bırakıyoruz. S6*” şeklinde görüş belirtmiştir. Benzer görüşlerden bazıları da “*Konu hakkında yeterli bilgi olmaması ve yanlış algılama. C1*”, “*Öğrencilerin kavramları ya eksik öğrenmeleri ya da hiç öğrenmemeleri, Ayrıca ders kitabıyla paralel hazırlanmış bir kavram ve açıklamanın olduğu yardımcı kaynağın olmaması. S14*”, şeklinde sıralanabilir. Bu soruyla ilgili görüş bildiren öğretmenlerden %18'i, öğrencilerin derslere karşı ilgisizliği, düzenli ders çalışmamaları, tekrar yapmama gibi özelliklerinin kavram yanlışlarına neden olacağı görüşündedir. Bu görüşlerden bazıları “*İlgisizlik, huzursuzluk, kişisel ve ailevi sorunlar olabilmesi. C5*”, “*Ezbere dayalı öğrenim, öğrenmede ihtiyaç duymama, örnek olaylarla karşılaşmama tecrübe eksikliği gibi etmenler. C18*”, “*Öğrencinin yeterince anlamaması, tekrar etmemesi ve günlük yaşantısına aktarmaması. S13*” gibidir.

Altısı coğrafya öğretmeni olmak üzere toplam sekiz öğretmen (%13), derslerde anlamlı ve kalıcı öğrenmeyi sağlayacak öğretim uygulamaları eksikliğinin, kavram yanlışlarına yol açtığını öne sürmüşlerdir. Özellikle doğru örnek kullanmama ve günlük hayatla ilişkilendirilmeme gibi eksikliklere vurgu yapmışlardır. Konuyla ilgili bir öğretmen “*Öğrencilere konu hakkında açıklayıcı bilgi verilememesi, konunun örneklerle günlük hayata bağlanıp anlatılması, kavramların ayıt edici özelliklerinin verilememesi. S1*” biçimde görüşünü açıklamıştır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinden altısı, okuma

azlığına bağlı olarak kelime dağarcığının yetersiz olması sebebiyle yanlışların oluştuğunu ifade etmişlerdir. Yine öğretmenlerin bir kısmı öğrencilerin çevrelerinden edindikleri bilgilerin (%7), öğretmen tutumlarının (%7), kavramların özelliklerinin (%5), öğretim programlarının (%3) ve günlük dilin (%3) ,kavram yanlışlarına neden olabileceğini ifade etmişlerdir. Bu fikirlerin bir kaçına örnek olarak “*Kavramlar herkes için aynı fikirleri çağrıştırmaz, ön yargı, demokrasi, düşünce gibi soyut konular işlenirken toplumlar arasında farklı algılamalar ortaya çıkar. Soyut kavramlarda yanlışlar kaçınılmazdır S12*”, “*Çevre şartlarının getirdiği sebeplerle olabilir. Eğitim seviyesi de yanlışlara neden olabilir. S15*” “*-Geçmiş yaşantılar,- hazır bulunuşluk düzeyinin yetersizliği, yaşantı (kültürel faktörler). S20*” şeklindeki cevaplar gösterilebilir.

Öğretmenlere, en fazla karşılaştıkları kavram yanlışlarının neler olduğu sorulmuştur. Bu soruya verilen cevapların analizi tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7. Öğretmenlerin En Fazla Karşılaştıkları Yanlışlar

Kategoriler	Coğrafya Öğretmenleri	Sosyal Bilgiler Öğretmenleri	Toplam	
			f	%
Kavramların karıştırılması	C5, C7, C9, C12, C16, C19	S1, S3, S5, S6, S9, S10, S14, S16, S20	15	36,6
Anlama Zorluğu	C3, C4, C13, C14, C18	S15, S18, S19	8	19,6
Kavram özelliklerini yanlış ifade etme	C11, C20	-	2	4,8
Öğrencilerden kaynaklanan hatalar	-	C11, C20	2	4,8
Analojileri yanlış kullanma	C10	-	1	2,4
Cevapsız	C1,C2, C6, C8, C15, C17	S2, S4, S7, S8, S12, S13, S17	13	31,8
		Toplam	41	100

Tablo 7’de görüldüğü gibi öğretmenlerin % 36,6’sı birbirine yakın konulardaki kavramların karıştırılması, bir kavramın başka kavramların özellikleriyle açıklanması biçimindeki yanlışlara daha fazla rastladıklarını ifade etmişlerdir. Bu görüşlerden bazıları:

“Enlem-boylamın, izohipsi-izoterm, erozyon-heyelan, ekvator dan kutuplara gidildikçe düzenli olarak sıcaklığın azaldığı gibi birçok kavramı karıştırıyor. C14”, “İklim ve mevsim karıştırılıyor ve yön kavramı karıştırılıyor.C16”, “Matematik konum ile özel konum karıştırılıyor, Deniz ve göl kavramaları, milat ile MÖ dönem karıştırılıyor. S20”, olarak gösterilebilir.

Öğretmelerin yaklaşık %20’si, bazı kavram ve konularla ilgili yaşanan anlama güçlüğü kavram yanılgısı olarak açıklamışlardır. Bir öğretmenin konuyla ilgi açıklaması “Ölçek, harita, özel konum, paralel ve meridyen gibi kavramalar zor öğreniliyor S18” şeklindedir.

Öğretmenlerden dördü ise kavram yanılgıları arasında eksik ve yetersiz öğrenmeleri göstermiştir. Bir coğrafya öğretmenin cevabı “Fiziki haritalarda yeşil yerlerin ova olduğu, yıldızların kaydığı, peribacalarının oluşumunda temel nedenin rüzgâr olduğu, Türkiye’nin turizm geliri en yüksek bölgesinin Akdeniz olduğu, Heyelanı yenmek için ağaç dikmek gerektiği gibi düşünceler. C11” ilgili görüşlere örnek olarak verilebilir. Öğretmenlerden ikisi öğrencilerde gördüğü genel eksiklikleri, biri ise öğretmenlerce kullanılan analogilerin öğrenciler tarafından yanlış kullanımını yanılgılar arasında göstermiştir. Bunlarla ilgili öğretmen cevapları “Hızlı düşünme, beyin fırtınasını doğru yapmama, dersi iyi dinleme örneklendirme yapmama güncel konulara duyarlı olmama gibi yanılgılar. S11”, “Dünya haritasında göstermiş olduğum deprem bölgelerinin H harfine benzeyen dağılışı, sadece harf olarak algılaması ve yazılı kâğıdında H harfi olarak yansıtması,- tortul kayaçların oluşum örneğinde akılda kalması için verilen örnekte ayran yoğurt örneğinin öğrenci tarafından farklı algılanarak tortul kayaçların nasıl oluştuğu sorusuna ayran bir tortul kayaçtır şeklinde cevap vermesi. C10 ” gibidir. Mülakatlarda öğretmenler en fazla bu konuyla ilgili soruda görüş bildirmemeyi tercih etmiştir ve öğretmenlerin %32,5’i yanıt vermemiştir.

Öğretmenlerin, kavram yanılgılarının giderilmesiyle ilgili görüşlerine yönelik verdikleri cevapların analiz sonucu tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Öğretmenlerin Kavram Yanılgılarının Giderilmesine Yönelik Görüşleri

Kategoriler	Coğrafya	Sosyal	Bilgiler	Toplam
-------------	----------	--------	----------	--------

	Öğretmenleri	Öğretmenleri	f	%
Görseller kullanılmaları (sunum, canlandırma)	C1, C2, C10, C18, C19	S1, S9, S20	8	14,3
Araştırarak ve yaparak öğrenme sağlanmalı	C2, C8, C14, C19	S2, S4, S18,	7	12,5
Yanılgılar tespit edilip, anlatılmalı	C4, C5, C9	S3, S5, S15, S16	7	12,5
Bu kavramlara ilgili kaynaklar okunmalı	C3	S7, S10, S14, S17, S18	6	10,7
Kavram haritaları	C2, C12	S11, S13, S19	5	8,9
Drama	C13	S4, S11, S18	4	7,2
Gezi	C18, C19, C20	S20	4	7,2
Tartışma	C9, C12	S13	3	5,4
Kavram karikatürü	C9, C12, C13	-	3	5,4
Tekrarlar yapılmalı	C2, C7	-	2	3,5
Müfredatın azaltılması	-	S6	1	1,7
Cevapsız	C6, C15, C16, C17	S8, S12	6	10,7
		Toplam	56	100

Tablo 8’de görüldüğü gibi öğretmenlerin özel olarak kavram yanılgılarının giderilmesine yönelik uygulamalardan çok, konuların ve kavramların öğretimine yönelik uygulamalardan bahsetmişlerdir. Konuyla ilgili görüş bildiren öğretmenlerin sekizi (%14’ü) “*Bana göre görselliğe daha fazla önem vermeli. Sunum Canlandırma yapılmalı. C1*” örneğinde olduğu gibi kavram yanılgılarının giderilmesinde görsel kullanımının etkili olacağını ifade etmiştir. Yine öğretmenlerden yedisi (%12,5’i) yaparak yaşayarak öğrenme ve araştırmaya dayalı öğrenmenin sağlanmasının, aynı sayıdaki diğer öğretmenler ise yanılgıların tespit edilip yanlışların açıklanmasının yanılgı gidermede etkili olacağını belirtmişlerdir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinden beşi ise “*Bu kavramları açıklayan kitap, dergi, makale... okuma; günlük hayatla ilgili durumlarda bu kavramları açıklamada kullanma. C3*” şeklindeki cevaptan anlaşılacağı üzere doğru kaynakları okumaya vurgu yapmışlardır. Bunun yanında öğretmenlerden az bir kısmı da kavram haritaları (%8,9), drama (% 7,2), gezi (% 7,2), tartışma, (% 5,4) ve kavram karikatürü (%5,4)

gibi bazı yöntem ve tekniklerin kullanılmasının yanlıgıları gidermede etkili olduğu görüşünü savunmuşlardır. Dramayı dile getiren 4 öğretmenden üçü sosyal bilgiler, geziyi dile getiren dört öğretmenden üçü ve kavram karikatürünü dile getirenlerin tamamı ise coğrafya öğretmenidir. Sadece sosyal bilgiler öğretmenlerinden biri müfredatların azaltılmasını önermiş, öğretmelerin %10,7'si ise ilgili soruya ilgili görüş belirtmemiştir.

Sonuç ve Tartışma

Araştırma sonucunda kavram öğretimi ve kavram yanlıgıları konusunda, sosyal bilgiler ve coğrafya öğretmenlerinin önemli ölçüde benzer görüşlere sahip oldukları belirlenmiştir. Literatürde farklı özellikleri olan kavramların, adlandırma, tanımlama ve ayırt edici özelliklere sahip olan, bireyin düşünmesini sağlayan zihinsel araçlar olduğu belirtilmektedir (Doğanay, 2002). Öğretmenlerden altısı dışında büyük bir kısmının, kavramların ne anlama geldiği konusunda doğru fikirlere sahip oldukları belirlenmiştir. Sadece bazı öğretmenlerin terim ile kavramı aynı anlamda kullandıkları görülmüştür.

Öğretmenlerin önemli bir bölümü kavram öğretimin daha çok geleneksel yollarla yapıldığını ileri sürmüşlerdir. Öğretmenlerin % 22'si sınıf içinde kavramın anlatılmasıyla, %15 örnekler aracılığıyla veya görseller üzerinden anlatımlarla (%12) kavram öğretiminin gerçekleşeceğini düşündükleri belirlenmiştir. Kavram öğretiminin gerçekleşmesinde öğrencilerin geçmiş deyimlerinin etkinliği ve önceki bilgilerine dayalı olarak gerçekleştiği konusunda sadece üç öğretmen görüş bildirmiştir. Bununla ilişkili olarak öğretmenlerin kavram öğretiminde en fazla kullandıkları yöntemlerin başında da anlatım yöntemini kullandıkları görülmüştür. Her iki öğretmen grubunun yaklaşık %50'sinin kavram öğretiminde ilk olarak tercih ettiği yöntemin anlatım olduğu tespit edilmiştir. Yine öğretmenlerin ikinci sırada gösteri, üçüncü sırada ise en fazla soru-cevap yöntemini tercih ettikleri görülmüştür. Buna bağlı olarak kavramın verilmesi, tanımlanması, kavrama ait özelliklerin verilemesi ve kavramla ilişkili örneklerin belirtilmesi şeklinde geleneksel kavram öğretim anlayışının öğretmenler arasında baskın olduğunu görülmüştür. Benzer bir sonuç Güneş ve arkadaşları (2010) tarafından yapılan bir çalışmada da

belirlenmiştir. Kavram haritası, beyin fırtınası gibi öğrencilerin daha aktif katılımını sağlayan yöntemleri kullanan öğretmenlerin sayısı oldukça azdır. Dal (2008) tarafından da belirtildiği gibi öğretmenlerin pedagojik yetersizliği kavramların öğrenmesi üzerinde olumsuz yönde etkili olabilmektedir.

Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu yanlış bilgi, algılama ve yanlış öğrenme sonucu oluşmuş düşünceleri (%62) ve benzer konulara sahip kavramların karıştırılmasını (%24) yanlış olarak düşünmüşlerdir. Bunun yanında sadece üç öğretmen öğrencilerin bilimsel gerçeklerle bağdaşmayan alternatif düşüncelerini yanlış olarak dile getirmişlerdir. Bu noktada öğretmenlerin, yanlışlarının sadece sınıf içinde yapılan veya yapılamayan öğretim etkinliklerine dayalı olarak ortaya çıktığını düşündükleri yorumu yapılabilir. Kavram yanlışlarının tespiti konusunda ise her iki öğretmen grubunun önemli bir kısmı (%51) benzer şekilde derslerin farklı bölümlerinde konu ve kavramla ilgili sorular sorarak kavram yanlışlarının tespit edilebileceğini düşünmektedir.

Çoğunluğu coğrafya öğretmeni olmak üzere bir kısım öğretmen (%17) ise ölçme değerlendirme sürecinde özellikle öğrencilerin sınav kâğıtlarında yanlışların tespit edilebileceğini ifade etmişlerdir. Yine kavram haritaları (%12), mülakat (%9), öğrencilerin verdikleri örneklerden (%4), drama (%2) yanlış belirlemede kullanılan yöntemler arasında sayılmıştır. Bu sonuçlardan hareketle öğretmenlerin çoğunun (%80) kavram yanlışlarını belirlemede kullanılan tekniklerden haberdar olmadıkları söylenebilir. Literatürde; tahmin- gözlem-açıklama, çizimler, mülakat, kelime ilişkilendirme, V diyagramı, kavram haritası gibi birçok teknik olduğu bilinmektedir (Karataş, Köse ve Coştu, 2003; Ayas, 2006). Yanlışlar temel kavramların öğrenilmesinde önemli ise bunların doğru yöntemler kullanılarak belirlenmesi konusundan öğretmenlerin daha bilinçli olmaları gerekmektedir.

Araştırmada öğretmenlerin yanlışların olası nedenlerine ilişkin farklı çalışmalarda belirtilen unsurları dile getirdikleri görülmüştür. Öğretmenlerin %31'i kavram yanlışlarının nedenleri arasında bilgi eksikliğini göstermiştir. Öğretmenler öğrencilerin önceki öğretim kademelerinden kavramları doğru ve kalıcı biçimde öğrenmemiş olmalarının ya da ders esnasında kavramların yanlış algılanmasının yanlışlara yol açtığını düşünmektedirler. Ayrıca öğretmenlerin %18'i

de öğrencilerin derslere ilgisiz olmalarını, çalışmamalarını yanlış etmeni olarak öne çıkarmışlardır. Öğretmenlerin yaklaşık %50'sinin, kavram yanlışlarının nedeni olarak, derslerde konunun iyi öğrenilememesi ve öğrencilerdeki motivasyon eksiliklerine bağlı olduğunu düşündükleri anlaşılmıştır. Bu sonuca dayalı olarak öğretmenlerin kavram yanlışlığı oluşumunu sadece sınıf içi etkenlere bağlı bir süreç olarak düşündükleri belirtilebilir.

Bunun yanında bir kısım öğretmenlerin ise, öğrencilerin sınıf ortamına gelmeden önce ve ders dışı etkenlerin de yanlışlara yol açtığı konusunda görüşlere sahip oldukları tespit edilmiştir. Örneğin çevreden edilen yanlış bilgilerden (%7), kavramın özelliğinden (%5), günlük dilden kaynaklanan sorunların kavram yanlışlarına yol açabileceğini ileri sürmüşlerdir. Burada ilginç olan, öğretmenlerin kavram öğretiminde programın yoğun olmasından dolayı anlatım yönteminin ağırlıklı olarak kullanılmasına vurgu yapmış olmalarına rağmen, yanlışların oluşma nedenleri arasında bunun sadece bir iki öğretmen tarafından dile getirilmiş olmasıdır. Birçok çalışmada kavram yanlışlarının; günlük deneyimler ve günlük (yerel) dil, öğretim programı, kavramların özellikleri (soyut, karmaşık olması vb), sosyal çevreden elde edilen yanlış bilgi ve inançlar, medyada verilen yanlış fikir ve bilgiler gibi nedenlere bağlı olarak oluşabileceği ifade edilmiştir (Sheridan, 1968; Milburn, 1972; Kaminske, 1997; Beydoğan, 1998; Tekkaya, Çapa ve Yılmaz, 2000; Yazıcı ve Samancı, 2003; Başbüyük ve Diğ., 2004; Saka, 2007). Ders kitabı, öğrencinin gelişim seviyesi, medya gibi etmenler literatürde yanlışın oluşum sebebi olarak belirtilmesine rağmen, bu çalışmada öğretmenlerce nedenler arasında gösterilmemiştir.

Benzer konulara ait kavramların birbirleriyle karıştırılmasıyla ilgili oluşan yanlışların öğretmenlerce (%36,6) en sık rastlanan yanlışlar olduğu belirlenmiştir. Coğrafya öğretileri bu karıştırılan kavramlara örnek olarak, “Enlem-boylam, iklim-mevsim, heyelan-erozyon, alçak basınç –yüksek basınç, plato-yayla, yönler”; sosyal bilgiler öğretmenleri ise “Yönetim biçimleri, bağımsızlık-özgürlük, demokrasi-cumhuriyet, sadrazam-vezir, deniz- göl, matematik konum-özel konum, tarihi devirler” gibi kavramları sıralamışlardır. Konuyla ilgili yapılan çalışmalarda da öğretmenler tarafından ifade edilen göl-deniz (Cin,1999), enlem-boylam (Akbaş, 2002; Turan, 2006), alçak basınç-yüksek basınç, (Alkış, 2006; Akbaş, 2008), iklim-

mevsim (Doğar ve Başbüyük, 2005; Yılar; 2007; Akbaş, 2008; Dal, 2008; Pınar ve Akdağ, 2012), harita (Alım, 2008), heyelan-erozyon (Turan, 2006; Yılar; 2007; Dal, 2008; Pınar ve Akdağ, 2012) gibi kavramları öğrencilerin karıştırdıkları tespit edilmiştir.

Bununla birlikte öğretmenlerin bir bölümü de, anlaşılması zor ve karmaşık kavramları, “Ölçek, meşruiyet, kültür, köy altı yerleşmesi” gibi yanlış olarak ifade etmişlerdir. Bu durum, öğretmelerin yanlışları sınıf içinde, kavram öğretiminde oluşan sorunlar, anlama güçlüğü ve eksik öğrenmeler olarak düşündüklerine kanıt olarak gösterilebilir. Bu anlayış, ders sırasında ve öncesinde, öğrencinin deneyimlerine bağlı olarak oluşturduğu zihinsel yapının irdelenmesini olumsuz etkilemektedir. Özellikle ders esnasında, günlük hayatta var olan yanlış kullanımlardan kaynaklanan kavram yanlışlarına vurgu yapılması çok önemlidir. Ayrıca derslerde yanlış içeren öğrenci fikirlerini değiştirmeyi sağlayacak materyaller ve teknikler kullanılmazsa ve öğrencilerde zihinsel çelişki oluşturacak sınıf içi tartışmalar yapılmazsa, kavram öğretiminde öğretmenin sınıf içi performansı yüksek olsa bile öğrencilerdeki yanlışlar önemli ölçüde devam etmektedir. Literatürde de yanlışların dirençli olduğu ve mücadele edilmediği takdirde, yetişkinliğe kadar devam ettiği vurgulanmıştır (Milburn,1972; Cin, 1999; Platten, 1995; Akbaş, 2002; Turan, 2006).

Literatürde belirtilmesine (Akbaş, 2002; Karataş, Köse ve Coştu, 2003) rağmen sadece bir öğretmen kavram öğretiminde kullandığı analogilerin yanlışlara yol açtığını ifade etmiştir. Aynı zamanda her iki öğretmen grubunda öğretmenlerin yaklaşık üçte biri (%32) öğrencilerde karşılaştıkları yanlışlara ilişkin örnek verememiştir. Bu durum, onların bu konuyla ilgili yeterli görüşe sahip olmadıkları şeklinde yorumlanmıştır. Bu öğretmenlerin literatürde birçok yanlışla rastlanmasına karşılık bu konuyla ilgili görüş belirtmemeleri dikkat çekmektedir.

Yanlışların giderilmesi konusunda öğretmenlerin çeşitli görüşlere sahip oldukları görülmüştür. Öğretmenlerin önemli bir kısmı doğrudan kavram yanlışlarını gidermede kullanılacak tekniklerden çok, kavram öğretiminde etkili olacaklarını düşündükleri teknik ve uygulamalardan bahsetmiştir. Öğretmenlerin ilk olarak görsellere yer verilmesi, yaparak yaşarak öğrenme (12,5), kavramlarla ilgili doğru kaynakların okunması (10,7), yöntemlerden bahsetmişlerdir

gerektiğini belirtmişlerdir (%14,5). Bir kısmının ise yanlışların belirlenip, doğrusunun anlatılmasının yanlışların giderilmesinde etkili olacağı görüşünde oldukları tespit edilmiştir (%12,5). Bununla birlikte kavram haritası (%8,9), drama (%7,2), kavram karikatürü (%5,4), tartışma (%5,4) gibi kavram öğretiminde yanlışları gidermede kullanılan bazı tekniklerden bahsetmişlerdir. Araştırmada öğretmenlerin kavram yanlışlarını gidermede kullanılan, yapılan farklı çalışmalarda etkiliği tespit edilmiş uygulamalar hakkında fikirlere sahip olmadıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin kendi fikirlerini rahatça ifade edebilecekleri, yanlışlarını ortaya çıkaracak tartışmalar yapabilecekleri ve yanlış görüşleri bilimsel gerçekler ile yer değiştirme fırsatı bulabilecekleri farklı öğretim yöntemlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Farklı alanlarda tespit edilen kavram yanlışlarının giderilmesinde geleneksel öğretim yöntemlerinin etkili olmadığı birçok çalışmada belirtilmiş, öğrencilerin ön bilgilerini dikkate alan ve yanlışlarını doğru kavramlarla yer değiştirmesini amaçlanan, kavramsal değişim yaklaşımına dayalı öğretim stratejilerinin kullanılması önerilmiştir (Hewson ve Hewson, 1984; Tekkaya, Çapa ve Yılmaz, 2000; Canpolat, 2002; Balcı, 2005; Köse ve Uşak, 2007; Akbaş ve Uzunöz, 2011).

Bu bağlamda kavramsal değişim yaklaşımına dayalı kavramsal değişim metinleri, çalışma yaprakları, bilgisayar destekli öğretim, analogi, metafor vb. (Akbaş, 2008) bir çok yöntem ve teknik olmasına karşın araştırmaya katılan öğretmenlerin bunlara ilişkin fikirlerine rastlanmamıştır. Bu sonuçtan hareketle öğretmenlerin gerek yanlışların tespitinde gerekse kavram yanlışlarının giderilmesinde kullanılan yöntem ve teknikler konusundaki eksiklerini giderecek hizmet içi eğitim faaliyetleri düzenlenebilir. Çünkü yapılan çalışmalarda araştırmaya katılan öğretmenlerin yürüttükleri derslerde kavram yanlışlarına rastlanıldığı belirtilmektedir.

Bu araştırmada öğretmenlerin büyük bir kısmının kavram öğretiminde anlatım yöntemi kullandığı, yanlışların tespiti ve giderilmesine yönelik geleneksel bakış açılarına sahip oldukları yönündeki sonuçlardan anlaşıldığı üzere, yanlışlarla mücadele konusunda öğretmenlerin kendilerini geliştirmelerinin gerekli olduğu düşünülmektedir. Yine bu derslerin öğretim programlarında kavram yanlışları ve mücadele ile ilgili daha fazla bilgiler yer verilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte Akbaş, Cin ve

Bekdemir'in (2009) "iklim", Coştu, Ayas ve Ünal'ın (2007) "kaynama" kavramıyla ilgili yaptıkları çalışmalara benzer şekilde, coğrafya veya sosyal bilgiler derslerinde doğrudan belirli konu veya kavramlarla ilgili tespit edilen yanlışların yaygınlığı, nedenleri ve giderilme yöntemleri konusunda öğretmenlerin görüşlerini yansıtmayı amaçlayan araştırmalar yapılabilir. Bu konuda yapılacak araştırma sonuçlarının, yanlışların giderilmesine ve ilgili derslerde kavram öğretimine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynaklar

- Alım, M. (2008). Öğrencilerin lise coğrafya öğretim programında yer alan yer yuvarlağı ve harita bilgisi ünitelerindeki bazı kavramları anlama düzeyleri ve kavram yanlışları, *Milli Eğitim Dergisi*, 177, 166-179.
- Alkış, S. (2006). *İlköğretim öğrencilerinin yağış kavramını algulamaları üzerine bir araştırma*, Yayınlanmamış doktora tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Akbaş, Y. (2002). *İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin coğrafi kavramları anlama düzeyleri ve kavram yanlışları*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Akbaş, Y. (2008). *Ortaöğretim 9. sınıf öğrencilerinin iklim konusundaki kavram yanlışlarının giderilmesinde kavramsal değişim yaklaşımının etkisi*, Yayınlanmamış Doktora tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Akbaş, Y., Cin, M. & Bekdemir, Ü. (2009). *Coğrafya öğretmenlerinin iklim konusundaki kavram yanlışlarıyla ilgili görüşleri*, IV. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi, 07-09 Ekim, İstanbul.
- Akbaş, Y. ve Uzunöz A. (2011). Kavramsal değişim yaklaşımına dayalı coğrafya öğretimi: Bir uygulama örneği, *e-Journal of New World Sciences Academy*, 6 (2): 1659-1678.
- Balcı, S. (2005). *Improving 8th grade students' understanding of photosynthesis and respiration in plants by using 5e learning cycle and conceptual change text*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, ODTÜ, Ankara.
- Başbüyük, A., Doğar, Ç., Gürses, A., Yazıcı, H. (2004). Yüksek öğrenim öğrencilerinin hava ve iklim olaylarını anlama seviyeleri ve kavram yanlışları, *Milli Eğitim Dergisi*, 162. <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/162/basibuyuk-yazici.htm>
- Bektaş, Ö. ve Bilgili A. S. (2004) ilköğretim 7. Sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi "osmanli kültür ve medeniyeti" ünitesinde geçen tarihi terimler ile ilgili kavram yanlışları. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9, 119-141.
- Canpolat, N. (2002). *Kimyasal denge ile ilgili kavramların anlaşılmasında kavramsal değişim yaklaşımının etkinliğinin incelenmesi*, Yayınlanmamış doktora tezi, Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Cohen, L., Manion, L. ve Morrison, K. (2005) *Research methods in education*, 5th. Edition, Newyork: Taylor & Francis e-Library.

- Cin, M. (1999). *The Influence of direct experience of the physical environment on concept learning in physical geography*, E.D Thesis, School of Education University of Durham.
- Coştu, B., Ayas, A. & Ünal, S. (2007). Kavram yanlışları ve olası nedenleri: kaynama kavramı, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15 (1), 123-136.
- Çaycı, B. (2007). *Kavram öğreniminde kavramsal değişim yaklaşımının etkililiğinin incelenmesi*, Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dal, B. (2008) Assessing students' acquisition of basic geographical knowledge, *International Research in Geographical and Environmental Education*, 17 (2), 114-130.
- Demircioğlu, G. (2003). *Lise II asitler ve bazlar ünitesi ile ilgili rehber materyal geliştirilmesi ve uygulanması*. Yayınlanmamış doktora tezi, KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Demirel, Ö. (2000). *Planlamadan uygulamaya öğrenme sanatı*, Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Doğanay, A. (2002). Öğretimde kavram ve genellemelerin geliştirilmesi, Öztürk, C.-Dilek, D., (Ed.), *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*, Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Doğar, Ç. ve Başbüyük, A. (2005). İlköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin hava ve iklim olaylarını anlama düzeyleri, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13 (2), 347-358.
- Dove, J. (1999). *Immaculate Misconceptions*, The Geographical Association, ISBN 1 899085 73 4, Hong Kong: Printed and Bound by Colorcraft Ltd.
- Ekiz, D. (2003) *Eğitimde araştırma yöntem ve metotlarına giriş*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erözkan, A. (2007). Bilimsel araştırmada yöntemler, Ekiz, D. (ed), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Güneş, T., Dilek, N. Ş., Demir, E. S., Hoplan, M. & Çelikoğlu, M. (2010). *Öğretmenlerin kavram öğretimi, kavram yanlışlarını saptama ve giderme çalışmaları üzerine nitel bir araştırma*, International Conference on New Trends in Education and Their Implications, 11-13 November, Antalya-Turkey.
- Henriques, L. (2002). Children's Ideas about weathe: a review of the literature, *School Science and Mathematics*, 102 (5), 202-215.
- Hewson, M. G. & Hewson, P. W. (1984). The Role of conceptual conflict in conceptual change and the design of science instruction, *Instructional Science*, Vol.(13), 1-13.
- Kaminske, V. (1997). Geographical Concept: their compexity and their gradin. *In. Research in Geographical and Environmental Educ.* 16 (1), 4-19.
- Köse , S. & Uşak, M. (2007). *Fen eğitiminde kavram değişim metinleri: örnek bir ders uygulaması*, 16. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, 5-7 Eylül, Tokat.

- Karataş Ö. F., Köse S. & Coştu, B. (2003) Öğrenci yanlışlarını ve anlama düzeylerini, belirlemede kullanılan iki aşamalı testler, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (13), 54-69.
- Lane, R. (2008). Students' alternative conceptions in geography. *Geographical Education*, 21, 43-52.
- MEB, (2005). Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, İlköğretim Sosyal Bilgiler 6. Ve 7. Sınıf Programı <http://ttkb.meb.gov.tr/program.aspx?islem=1&kno=39> adresinden 05.04.2012 tarihinde edinilmiştir.
- MEB, (2010). Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, İlköğretim Coğrafya 9.-12. sınıf Sınıf Programı, <http://ttkb.meb.gov.tr/program.aspx?islem=1&kno=59> adresinden 27.03.2012 tarihinde edinilmiştir.
- Milburn, D. (1972). Children's vocabulary N.J. Graves (Ed) *New movements in the study and teaching of geography*, London: Temple Smith.
- Özmen, H. & Demircioğlu, G. (2003). Asitler ve bazlar konusundaki öğrenci yanlış anlamalarının giderilmesinde kavram değişim metinlerinin etkisi, *Milli Eğitim Dergisi*, 159, 111-119.
- Öztürk, M. & Alkış, S. (2010). Misconceptions in Geography, *Geographical Education*, 23, 54-63
- Pınar, A. & Akdağ, H. (2012). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının iklim, rüzgâr, sıcaklık, yağış, erozyon, ekoloji ve harita kavramlarını anlama düzeyi, *İlköğretim Online*, 11(2), 530-542.
- Senemoğlu, N. (1998). *Gelişim öğrenme ve öğretim kuramlardan uygulamaya*, Ankara: Özsen Matbaası.
- Sheridan, J., M. (1968). Children's Awareness of Physical Geography, *The Journal of Geography*, 67, 82-86.
- Sözer, E. (1998). *Kuram ve uygulamaya soysa bilimlerin öğretimi*, Eskişehir:Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Sungur, S., Tekkaya, C. & Geban, Ö. (2000). *Lise öğrencilerinin insanda dolaşım sistemi konusundaki kavram yanlışlarının belirlenmesi*, IV. Fen Bilimleri Eğitimi Sempozyumu, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Tekkaya, C., Çapa, Y. & Yılmaz, Ö. (2000). Biyoloji öğretmen adaylarının genel biyoloji konularındaki kavram yanlışları, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 140 – 147.
- Turan, İ. (2006). Sınıf öğretmenliği programı öğrencilerinin coğrafi kavramları öğrenme düzeyleri ve ezbercilik, *Milli Eğitim Dergisi*, 170, 274-293.
- Ülgen, G. (2001). *Kavram geliştirme kuramlar ve uygulamalar*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Ünal, S. (2007). *Atom ve molekülleri bir arada tutan kuvvetler konularının öğretiminde yeni bir yaklaşım: BDÖ ve KDM'nin birlikte kullanımının kavramsal değişime etkisi*, *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, KTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Yağbasan, R. & Gülçecek, Ç. (2003). Fen öğretiminde kavram yanlışlarının karakteristiklerinin tanımlanması, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (13), 102-120.

- Yazıcı, H. & Samancı, O. (2003). İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Ders Konuları İle İlgili Bazı Kavramları Anlama Düzeyleri, *Mili Eğitim Dergisi*, Sayı: 158.
http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/158/yazici.htm.
- Yılar, B. (2007). *İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin coğrafya kavramlarını anlama düzeyleri ve kavram yanlışları*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2000). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, Ankara:Seçkin Yayıncılık.

Summary

Purpose

Several studies examining students' opinions about concepts in geography and social studies areas are conducted in our country. In contrary, there is not a study about teachers' opinions in these areas. This study aims to define geography and social studies teachers' opinions about concept education and misconceptions. Based on this purpose, the answers to the following questions will be examined: What are teachers' thoughts about concept education, misconceptions, the reasons of misconceptions and eliminating these?

Method

Survey methodology is used in the research. The main purpose of survey methodology is to define individual's emotions, views and opinions about a subject from mostly a wider population. Since it is targeted to define geography and social studies teachers' opinions about concept education and misconceptions, survey methodology is used. The sample is formed with 40 teachers working in Trabzon city center and two districts (Akçaabat and Araklı). Semi-structured interview forms are used to collect data. Content analysis is performed to the results of the research and clusters are formed based on common views. The results are shown with frequency and percentage in tables.

Results And Discussion

At the end of research, the similarity between the results about concept education in different teacher groups is observed. Most of the

teachers claim that concept education is mostly accomplished with traditional methods. 22% of teachers think that concept education will be achieved with explaining the concepts, 15% think it will be achieved with providing examples or 12% providing visuals. It is observed that they have the idea that concept education can be achieved only within class. The most common methodology being used is the explaining methodology. Approximately 50% of each group tell that they use mostly explaining methodology. Most of the teachers think wrong information, thoughts based on perception and wrong learning (62%) and confusing similar concepts as misconceptions. Besides, it is observed that most of the teachers (80%) don't have information about methods to define misconceptions. Teachers have various different ideas about eliminating misconceptions. A considerable percentage of the teachers mention about methods and applications that they find effective in concept education, instead of directly using methods to eliminate misconceptions.